

حزب الله در سوریه

تحول استراتژیک یا تاکتیک

مؤلفان: سلمان رضوی

طاهره گودرزی

تهران - فروردین ۱۳۹۶

سرشناسه	رضوی، سلمان، ۱۳۵۲
عنوان و نام پدیدآور	حزب‌الله در سوریه؛ تحول استراتژیک یا تاکتیک / نویسندگان سلمان رضوی، طاهره گودرزی،
مشخصات نشر	تهران: مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۱۲۲.
شابک	978-600-8438-14-4 :
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا :
یادداشت	کتابنامه: ص، ۱۱۷ - ۱۲۲.
موضوع	حزب‌الله (لبنان)
موضوع	Hizballah (Lebanon) :
موضوع	سوریه -- تاریخ -- جنگ داخلی، ۲۰۱۱ م.
موضوع	Syria -- History -- Civil War, 2011 :
موضوع	سوریه -- روابط خارجی -- لبنان
موضوع	Syria -- Foreign relations -- Lebanon :
موضوع	لبنان -- روابط خارجی -- سوریه
موضوع	Lebanon -- Foreign relations -- Syria :
شناسه افزود	گودرزی، طاهره - ۱۳۶۸
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۶ ج ۴ / ۵ / ۸۷ DS
رده‌بندی دیویی	۹۶/۹۲۰۴۴
شماره کتابشناسی ملی	۴۶۳۱۰۳۴ :

www.asnoor.ir
Email: info@asnoor.ir

مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور

نام کتاب: حزب‌الله در سوریه؛ تحول استراتژیک یا تاکتیک

مؤلفان: سلمان رضوی و طاهره گودرزی

ویراستار: مجتبی بهرامی

تایپ و صفحه‌آرایی: مرضیه روشن‌روان

طراح جلد: جواد حسین‌خانی

چاپ و صحافی: نقش رنگ خجستان

نوبت چاپ: اول - فروردین ۱۳۹۶

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۳۰۰۰۰ ریال

سخن ناشر

بحران سوریه به عنوان یکی از ساختگی ترین و مصنوعی ترین بحران های منطقه ای و بین المللی از جنبه های مختلف قابل بحث و بررسی است. یکی از مهم ترین ابعاد این بحران، مداخله بازیگران منطقه ای و فراملی در آن است که موجب تحویل و تداوم بحران شده است. نکته جالب توجه در این باره، سیاست های این بازیگران، هدف یکسان آنهاست. به نحوی که می توان اهداف تمام بازیگران دخیل در بحران سوریه را که علیه دولت قانونی این کشور اقدام کردند، مقابله با جبهه مقاومت و نصرت آن تلقی کرد. به خصوص که خروج سوریه از جبهه مقاومت می توانست به قطع ارتباط ایران با حزب الله لبنان منجر شود و تحقق این امر پیامدهای عمیقی از جمله تغییر موازنه قدرت، سود دشمنان جبهه مقاومت در منطقه بر جا می گذاشت. به همین دلیل با شدت گرفتن بحران در سوریه و مشاهده خطرات جدی اقدامات بازیگران منطقه ای و فرامنطقه ای، حزب الله به عنوان یک نیروی تعیین کننده وارد تحولات این کشور شد.

حضور حزب الله در سوریه و انجام عملیات های مختلف در کشورش و دولت سوریه پیروزی های بزرگی علیه گروه های تکفیری و تروریستی به دنبال داشت. همین حزب الله با حضور در سوریه مانع از تسری بحران به داخل لبنان شد. در عین حال، حضور حزب الله در سوریه موجب تقویت محور مقاومت شد و نقشه های جبهه غربی - عربی - عبری را در تضعیف مقاومت اسلامی ناکام گذاشت. با وجود آنکه مشارکت حزب الله در مبارزه با گروه های تروریستی - تکفیری و حامیان آنها در سوریه، تبلیغات سوء زیادی علیه این جنبش به راه انداخت، اما حزب الله بنا به دلایلی ناگزیر از این حضور و مشارکت بود.

مؤسسه مطالعات اندیشه سازان نور با توجه به اهمیت موضوع، اقدام به انتشار کتابی با عنوان «حزب الله در سوریه: تحول استراتژیک یا تاکتیک» کرده است. این کتاب به صورت

مستند و مستدل به ارائه بحث درباره چرایی و چگونگی حضور حزب‌الله در سوریه پرداخته است. همچنین کتاب به بیان این مسئله می‌پردازد که حضور حزب‌الله در سوریه دارای چه پیامدها و عواقبی بوده است و در نهایت، چشم‌انداز آن چه خواهد بود. امید است مطالعه این کتاب، تصویر روشنی از دلایل، پیامدها و چشم‌انداز حضور حزب‌الله در سوریه به خوانندگان و علاقه‌مندان ارائه کند.

مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور

فروردین - ۱۳۹۶

www.ketab.ir

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۳	فصل اول: حزب الله؛ از تأسیس تا بحران سوریه
۱۵	۱. حزب الله لبنان؛ اندیشه و مانیفست
۱۹	۲. روند شکل گیری
۲۲	۳. فعالیت های عمرانی و اجتماعی
۲۳	۴. ورود به عرصه سیاسی
۲۵	۵. سال ۲۰۰۸؛ نقطه عطفی در جایگاه سیاسی حزب الله
۲۷	۶. جنبش امل و رابطه اش با حزب الله
۲۷	۶-۱ شکل گیری جنبش امل
۳۰	۶-۲ روابط جنبش امل و حزب الله
۳۱	۷. خروج نیروهای سوریه از لبنان؛ فصل نوینی برای حزب الله
۳۱	۷-۱. سوریه در لبنان؛ زمینه های ورود
۳۵	۸. مروری کوتاه بر ابعاد جنگ ۲۰۱۳ رور
۴۱	۹. تبادل اسیران؛ دستاوردی دیگر
۴۲	۱۰. حزب الله از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۱
۴۷	فصل دوم: شرایط و دلایل حضور حزب الله در سوریه
۴۹	۱. بحران آفرینی در سوریه
۵۲	۲. دلایل حضور حزب الله در سوریه
۵۲	۲-۱. دلایل امنیتی
۵۲	۲-۱-۱. حفظ حزب الله
۵۴	۲-۱-۲. حفظ لبنان
۵۸	۲-۱-۳. مقابله با رژیم صهیونیستی
۶۰	۲-۱-۴. مبارزه با گروه های تکفیری
۶۴	۲-۲. دلایل سیاسی
۶۴	۲-۲-۱. حفظ محور مقاومت
۶۶	۲-۲-۲. جلوگیری از اجرای طرح های نظام سلطه
۶۸	۲-۳. دلایل ایدئولوژیکی
۶۹	۲-۳-۱. حمایت از جهان اسلام و شیعیان

۷۲	۲-۳-۲. حمایت از آرمان فلسطین
۷۵	فصل سوم: مراحل ورود و فعالیت‌های حزب‌الله در سوریه
۷۷	۱. مرحله بسترسازی در داخل لبنان
۷۹	۲. مراحل ورود حزب‌الله به سوریه
۷۹	۱-۲. از آماده‌سازی تا ورود به بحران
۸۱	۲-۲. ورود گسترده
۸۵	۲-۲. عملیات‌های حزب‌الله در سوریه
۹۳	فصل چهارم: آثار و پیامدهای حضور حزب‌الله در سوریه
۹۵	۱. پیامدهای سیاسی
۹۵	۱-۱. داخل لبنان
۹۶	۱-۲. منطقه‌ای
۹۸	۱-۳. بین‌المللی
۹۹	۲. پیامدهای نظامی
۱۰۰	۱-۲. لبنان
۱۰۰	۲-۲. سوریه
۱۰۲	۲-۳. رژیم صهیونیستی
۱۰۵	۲-۴. منطقه‌ای
۱۰۷	۲-۵. فرامنطقه‌ای
۱۱۱	نتیجه‌گیری
۱۱۲	منابع و مأخذ

مقدمه

آغاز قیام‌های مردمی در جهان عرب، فرصت مغتنمی را برای دشمنان سوریه فراهم کرد که به آنها اجازه می‌داد بحرانی در راستای خواسته‌های شوم خود ساخته و بر جامعه و نظام سیاسی این کشور تحمیل کنند. آمریکا، رژیم صهیونیستی، اتحادیه اروپا، عربستان، قطر و غیره مدت‌هاست که تلاش می‌کنند تا بتوانند زهر خود را بر بشار اسد و نظام سیاسی سوریه بریزند. در صورت موفقیت طرح آنها، علاوه بر سوریه، جمهوری اسلامی ایران و حزب‌الله لبنان نیز ضربه‌ی خردی را در واقع طرح آنها، طرحی چندجانبه و دارای ابعاد و نتایج فوق‌العاده گسترده بود.

با این حال آنچه در طرح حامیان تغییر بعد از سیاسی سوریه محاسبه نشده بود، وسعت حضور جمهوری اسلامی ایران و حزب‌الله در محنه سوریه بود. ایران و حزب‌الله به خوبی واقف بودند که هدف از بحران‌سازی در سوریه، صرفاً از میان برداشتن دولت یا شخص بشار اسد نیست، بلکه اندیشه و حاملان اندیشه‌ای نشانه گرفته شده بودند که باعث شکست مخالفان سوریه در منطقه بودند. در این بین، هدف اصلی ایران بود؛ هدفی سخت و بلندمدت که رسیدن به آن نیازمند فراهم شدن زمینه‌هایی بود. این دلیل باید از اهداف کوچکتری شروع می‌کردند. به عبارت دیگر ابتدا باید دست‌های ایران را قطع می‌کردند؛ دستی به نام حزب‌الله.

این در حالی بود که طی سال‌های گذشته، جنبش حزب‌الله لبنان با دفاع از امنیت و تمامیت سرزمینی لبنان در برابر اشغالگری‌های رژیم صهیونیستی، به جایگاه شایسته‌ای در جامعه لبنان و جهان اسلام دست یافته بود. اوج پیروزی و دستاوردهای این جنبش را در دو واقعه فرار اشغالگران رژیم صهیونیستی از جنوب لبنان (سال ۲۰۰۰) و جنگ ۳۳ روزه (سال ۲۰۰۶) می‌توان مشاهده کرد. رژیم صهیونیستی و حامیان غربی آن، از

توان نابودی حزب‌الله برخوردار نبودند؛ زیرا اگر چنین توانی داشتند نه تنها از آن دریغ نمی‌کردند، بلکه آن را محقق می‌ساختند. با این وجود، آنها ناامید و منفعل نشدند. پیروزی‌های جنبش حزب‌الله، دشمنان را بر آن داشت راه‌حل دیگری بیاندیشند. ابتدا باید عوامل موفقیت حزب‌الله و راه‌های ارتباطی آن از بین می‌رفت. در این بین سوریه به عنوان کشور همسایه لبنان، دوست و همقدم و همچنین مسیر ارتباطی مناسبی قلمداد می‌شد که به اذعان بسیاری از استراتژیست‌های سیاسی و نظامی، عامل موفقیت‌های حزب‌الله در برابر رژیم صهیونیستی بود. از این رو باید سوریه درگیر بحران می‌شد تا مسیرهای ارتباطی حزب‌الله قطع شود. این امر جز با تشکیل و تجهیز گروه‌های تکفیری - تروریستی ممکن نبود.

ناتوانی غرب در مدیریت القاعده و چالش‌های امنیتی که برای آنها ایجاد کرده بود، سبب شد گروه‌های تکفیری که تبعیان و جبهه مقاومت ضد رژیم صهیونیستی را مورد هدف قرار داده بودند، به وجود آیند. در این راستا اعلام موجودیت گروهک‌هایی همچون داعش و النصره روی داد. گروه‌های مذکور، مبارزه با غرب و رژیم صهیونیستی را با عنوان «العدو البعید» (دشمن دور) به رشت دیگری موکول و خود به مثابه نمایان دشمنان غربی و عربی نظام سوریه عمل کردند. به این ترتیب تقویت گروه‌های تکفیری در دستور کار جبهه غربی - عربی قرار گرفت تا علاوه بر ویران کردن سوریه، به رویارویی با حزب‌الله نیز بپردازند.

پس از مدتی، گروه‌های تروریستی با حمایت حامیان خارجی خود در سوریه با اشغال دیرالزور، رقه و پیشروی در حلب، ادلب، درعا، حمص و حماة من به اوج قدرت خود رسیدند. در چنین شرایطی، خطر سقوط دمشق، محور مقاومت، به ویژه ایران و حزب‌الله را به تجدیدنظر در همکاری‌ها یعنی ورود مستقیم در این بحران واداشت. ورود حزب‌الله به سوریه، تصمیمی واقع‌گرایانه از سوی این جنبش بود؛ زیرا بحران سوریه دیگر مختص به سوریه نبود، بلکه تهدیدی وجودی برای حزب‌الله نیز به شمار می‌آمد. علاوه بر این، حضور گروه‌های تکفیری در سوریه و موفقیت آنها در اشغال سوریه، برای حزب‌الله تهدیدی ایدئولوژیک محسوب می‌شد. سقوط احتمالی دمشق و سپس سوریه به معنای حذف عمق استراتژیک حزب‌الله لبنان و حلقه واسط میان ایران و حزب‌الله بود. در مرحله بعد نیز لبنان، عرصه تاخت و تاز گروه‌های تکفیری می‌شد.

کما اینکه ورود تکفیری‌ها به مناطق مختلف لبنان و انفجارهای متعدد در بیروت و ضاحیه جنوبی در این چارچوب قابل اشاره است. حزب‌الله لبنان در مرحله اول با همکاری ارتش لبنان، اقدام به پاک‌سازی مناطق آلوده به تکفیری‌ها در این کشور کرد. در مرحله بعد، در مناطق مرزی با سوریه همچون قلمون و قصیر و همچنین دمشق، وارد مقابله با این گروه‌ها شد. سرانجام، نیروهای این جنبش به دیگر مناطق (حلب، حمص و...) وارد شدند. چنین حضوری طبیعتاً فراتر از یک تاکتیک بود و تغییری استراتژیک در نوع مواجهه با دشمن پیش رو محسوب می‌شد.

اگرچه از زمان تأسیس، مسئله اصلی برای حزب‌الله لبنان، مقاومت در برابر رژیم صهیونیستی بوده است، اما با ورود این جنبش به عرصه بحران سوریه، این سؤال مطرح می‌شود که حضور حزب‌الله در سوریه طی سال‌های اخیر، تحولی استراتژیک محسوب می‌شود یا تاکتیکی؟ طبیعتاً آن است که طی چند دهه اخیر، جبهه مقاومت با چنین هجمه و حمله‌ای مواجه شده بود. حران در سوریه در حقیقت، درگیری بر سر وجود یا عدم وجود جبهه مقاومت و پیروز، یا شکست جبهه مقابل بود. به نظر می‌رسد با توجه به آنکه جنبش حزب‌الله لبنان از تأسیس تا ورود به بحران سوریه، حضور نظامی رسمی و گسترده‌ای در خارج از لبنان نداشت، ورودش به بحران سوریه، تحولی استراتژیک و اساسی محسوب می‌شود که پیامدهای گسترده‌ای برای این جنبش در عرصه‌های داخلی، منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای داشته است.

به منظور تحلیل تصمیم و رفتار حزب‌الله، باید به چرایی و چگونگی حضور آن در سوریه پاسخ داد. از این رو کتاب حاضر درصدد پاسخ‌گویی به این سؤال است که چرا و چگونه حزب‌الله لبنان در بحران سوریه به طور مستقیم حضور داشت؟ کتاب یک مقدمه و پنج فصل دارد. فصل اول به نحوه شکل‌گیری، اهداف، فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی و نظامی حزب‌الله می‌پردازد. فصل دوم، شرایط و دلایل حضور این جنبش در سوریه را بررسی می‌کند. این فصل اهداف چندگانه‌ای را تحلیل می‌کند که علت رفتارهای حزب‌الله را در بحران سوریه توضیح می‌دهد. فصل سوم نشان می‌دهد که ورود حزب‌الله به سوریه، ناگهانی نبوده است؛ بلکه در چند مرحله صورت گرفته است. این فصل بیان می‌کند که ورود حزب‌الله به سوریه زمینه‌هایی داشته است که پس از گذراندن آن، حضور حزب‌الله کامل می‌شود؛ به طوری که به اجرای عملیات‌هایی برای

آزادسازی برخی مناطق اشغال‌شده و تصرف آنها اقدام می‌کند. طبیعتاً حضور حزب‌الله در سوریه، آثار و پیامدهایی دارد که در آینده این جنبش و همچنین منطقه تأثیرگذار است. تحلیل و بررسی این آثار در فصل چهارم صورت می‌گیرد. این آثار و نتایج در دو بخش سیاسی و نظامی مشاهده می‌شود. در نهایت، نتیجه‌گیری بحث، به ترسیم چشم‌انداز حضور حزب‌الله در سوریه و به احتمالات پیش رو پرداخته است.

www.ketab.ir